

MILLATLARARO TOTUVLIK VA DINIY BAG'RIKENGLIK O'ZBEK XALQINING YUKSAK QADRIYATIDIR

Eshqorayev Samariddin Sadridin o'g'li

Termiz muhandislik-texnologiya instituti Kimyoviy texnologiya
ta'lim yo'nalishi 3-kurs 10-19 guruh talabasi

samariddineshqorayev@gmail.com

Choriyeva Mahfuza Sadridin qizi

Termiz Davlat Universiteti Qayta tiklanuvchi energiya manbalari va barqaror
atrof-muhit fizikasi ta'lim yo'nalishi 1-kurs magistranti

mahfuzachoriyeva@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada mamlakatimizdagi diniy bag'rikenglik va o'zaro samimiy qardoshlik munosabatlarini tartibga solishda, millatlararo totuvlikni ta'minlashdagi asosiy vazifasini bajarayotgan 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning besh ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining tashkiliy asosi va ijtimoiy huquqiy ahamiyati haqida mulohazalar bildirilgan.

Kalit so'zlar: millatlararo totuvlik, madaniyat, xalqaro bag'rikenglik, harakatlar strategiyasi, urf-odat, konstitutsiyaviy huquq.

Abstract

This article examines the organizational foundations and socio-legal significance of the Strategy of Action in the five priority areas of development of the Republic of Uzbekistan until 2021, which plays a key role in regulating religious tolerance and sincere fraternal relations in our country, ensuring interethnic harmony.

Key words: interethnic harmony, culture, international tolerance, strategy of action, tradition, constitutional law.

Аннотация

В данной статье рассматриваются организационные основы и социально-правовое значение Стратегии действий по пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан до 2021 года, играющей ключевую роль в регулировании религиозной толерантности и искренних братских отношений в нашей стране, обеспечении межнационального согласия.

Ключевые слово: межнациональное согласие, культура, международная толерантность, стратегия действий, традиция, конституционное право

Yer yuzidagi 200 dan ortiq mamlakatlarda 8 mlrdga yaqin aholi yashasa, ular 7000 ta til va lahjada so'zlashishadi. Ona sayyoramiz ushbu xalqlarning barchasi uchun birdek muqaddas, birdek aziz. Shunday ekan, millatlararo bag'rikenglik, ular orasida do'stona aloqalarni o'rnatish orqali yagona sayyoramizni o'z holicha saqlab qolishimiz, dunyoda barqarorlik, osoyishtalikni ta'minlash mumkin bo'ladi.

BMT Bosh Assambleyasining qaroriga muvofiq, 1997-yildan buyon 16-noyabr kuni Xalqaro bag'rikenglik kuni sifatida butun dunyoda nishonlanib kelinadi. Bu sanani O'zbekistonda nishonlash ham yaxshi an'anaga aylanib bormoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2019-yil 15-noyabrdagi "Millatlararo munosabatlar sohasida O'zbekiston Respublikasi davlat siyosati konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"¹ farmoni ijrosi doirasida yurtimizda har yil 16 noyabr – Xalqaro bag'rikenglik kuniga bag'ishlangan «Bag'rikenglik haftaligi» tashkil etilib kelinmoqda.

Davlatimizda 130 dan ortiq turli xil millat va elatlar totuv yashab kelishmoqdalar. Turli millat va dinlar orasidagi yaxshi munosabatlar barcha muqaddas kitoblarda keltirilgan. Jumladan, zardushtiylarning muqaddas kitobi "Avesto" da "Barcha odam biro dam", deyilgan bo'lsa, xitoy faylasufi Konfusiy ta'limotining asosini "O'zingiz uchun xohlamagan narsani boshqasiga qilmang"²

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning PF-5876-sonli "Millatlararo munosabatlar sohasida O'zbekiston Respublikasi davlat siyosati konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmoni.

² Avesto. O'zbekcha tarjima (Asqar Mahkam tarj.)-T.:2001.

qoidasi yotarkan. Demak, o'zingga ravo ko'rmaganni, boshqalarga ravo ko'rma, deganidir. Islom dinining muqaddas kitobi hisoblanadigan Qur'oni karimning “Rum” surasida “Odamlarning tili va rangidagi farqlar Ollohning mo'jizalaridandir. Dunyodagi turli-tumanlik Yaratganning irodasi va hikmati bilan bog'liq”³ deyilgan. Demak, barcha muqaddas kitoblarda va barcha davrlarda millatlar va dinlar orasida totuvlik bo'lishi zarurligi, bularga rioya qilmaslik katta jinoyat va gunoh ekanligi aytilgan ekan.

Endi davlatimiz qonunchiligiga e'tibor qaratsak. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, 31-moddasida “Hamma uchun vijdon erkinligi kafolatlanadi. Har bir inson xohlagan dinga e'tiqod qilish yoki hech qaysi dinga e'tiqod qilmaslik huquqiga ega. Diniy qarashlarni majburan singdirishga yo'l qo'yilmaydi” deyilgan bo'lsa, 18 moddasida: “Barcha fuqarolar bir xil huquq va erkinliklarga ega bo'lib, jinsi, irqi, millati, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi, shaxsi va ijtimoiy mavqeidan qat'iy nazar, qonun oldida tengdirlar”⁴ deb yozib qo'yilgan.

Millatlararo munosabatlar, millatlar orasida do'stlik aloqalarini yanada rivojlantirish sohasida davlatimiz rahbari tomonidan izchil siyosat amalga oshirilmoqda. Bu borada, 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida quyidagilar millatlararo munosabatlar sohasida O'zbekiston Respublikasi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari etib belgilangan⁵:

-millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalarini yanada rivojlantirish sohasida O'zbekiston Respublikasining davlat siyosatini amalga oshirish jarayonida davlat organlari va tashkilotlarining, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining fuqarolik jamiyati institutlari bilan, shu jumladan, ommaviy axborot vositalari bilan o'zaro hamkorligi mexanizmlarini takomillashtirish;

-millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalarini yanada rivojlantirish, respublikamizda yashab turgan turli millat va elat vakillarining

³ [Qur'oni Karim tarjimasi va sharhi. Abdulaziz Mansur](#)

⁴ O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

⁵ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning PF-4947-sonli “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi farmoni.

tili, madaniyati, anʼanalari va urf-odatlarini saqlash va rivojlantirish sohasida Oʻzbekiston Respublikasining davlat siyosatini samarali amalga oshirish uchun qoʻshimcha ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlar yaratish;

-jamiyatda koʻp millatli katta oila his-tuygʻusini, respublikamizda yashayotgan turli millat va elat vakillari oʻrtasida doʻstlik va totuvlikni yanada mustahkamlash, yosh avlodni Vatanga muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalash, fuqarolarning teng huquqliligini taʼminlash, ularning konstitutsiyaviy huquq va erkinliklari kamsitilishiga yoʻl qoʻymaslik;

-Oʻzbekiston Respublikasining davlat va jamiyatni rivojlantirishdagi ustuvor maqsadlarni, ilgʻor xorijiy tajribani eʼtiborga olgan holda millatlararo munosabatlarning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, aytishimiz mumkinki, turli millat va elatlar orasida doʻstona munosabatlarni oʻrnatish, hamjihatlikda totuv yashash barchamiz uchun ham farz, ham qarz hisoblanar ekan. Oʻzbek xalqining qardosh millat va elatlar bilan tinch-totuvligini oʻzida aks ettirgan oʻziga xos anaʼnalari juda koʻp:

- Oʻzbek oilasining asosiy oʻziga xos xususiyatlari mehmondoʻstlik va yoshi kattalarga anʼanaviy hurmat-ehtiromli muomala qilishdir;

- Maishiy hayotida mehmondoʻstlikning bir qismi boʻlgan choyxoʻrlik marosimi katta ahamiyatga ega boʻladi. Bunda choy damlash va uni mehmonlarga quyib berish faqat mezbonning mutlaq huquqi boʻladi;

- Tushlik yoki kechki ovqatga takliflarni doimo qabul qilish va oʻz vaqtida kelish qabul qilingan. Mehmonga kelayotganda oʻzi bilan birga mezbonning bolalari uchun sovgʻalar yoki shirinliklarni olgan yaxshi;

- Odatda faqat erkaklar bilan qoʻl berib soʻrashishadi. Ayollar hamda uzoqroq oʻtirgan kishilar bilan oʻng qoʻlini yuragiga qoʻyib, boshini ohista egib salomlashish lozim. Qoʻl berib soʻrashish paytida anʼanaga koʻra kishining salomatligi, ishda va uydagi ishlari ahvoli toʻgʻrisida soʻraydilar;

- Turar joy xonasiga kirishda poyafzal yechiladi. Mezbon koʻrsatadigan oʻringa oʻtirish kerak. Bunda ushbu joy kirishdan qanchalik uzoqda boʻlsa, shunchalik hurmatli boʻladi.

Bizning bir qo'shnimiz qozoq, bir qo'shnimiz tojik, bir qo'shnimiz turkman va bir qo'shnimiz rus hisoblanadi. Ular bilan boshqa millat bo'lishlariga qaramasdan inoq va totuv yashab kelamiz. Hech qachon sen-menga bormaganmiz. Qaytanga ularning qiziqarli va zavqli bo'lgan urf-odatlarini va bayramlarini birgalikda nishonlaymiz. Qozoqlarning “Beshbarmog'i” deysizmi, turkmanlarning “To'g'ramasi” deysizmi, tojiklarning “Kurutobi” deysizmi, ruslarning “Kotlet” lari deysizmi barchasini ta'tib ko'rishga muyassar bo'lganman. Bu ajoyib emasmi? Yoki ularning bayramlarini aytmaysizmi: Ruslarning “Rojdestvo”, “Maslennisa”, “Pasxa”, turkman, tojik va qozoqlarning o'zbeklar bilan “Navro'z” bayramini nishonlashi, barchasi o'z milliy liboslarida kiyinishlari, birgalikda bir dasturxon atrofida o'tirishlari, taomlarini birga baham ko'rishlari juda qiziqarli va totli hisoblanadi. Bundan tashqari, davlatimizda yashayotgan turli millat vakillarining o'zbek tilini o'rganishganlari, o'zbek tilida so'zlashlari va o'zbek urf-odatlarini bilishlari biz uchun faxr tuyg'usini uyg'otadi.

Xulosa va Takliflar

Xulosa qilib aytganda, barchamiz turli millat va din e'tiqodiga ega bo'lgan vatandoshlarimiz hamda chet elliklarga hurmat bilan qarashimiz, ularning urf-odatlarini qadrlashimiz kerak.

Buning uchun avvalambor, har bir oilada ota-onalar tarbiyaga e'tibor berishlari, so'ngra bog'cha va maktablarda millatlararo totuvlikka ahamiyat berish kerak. “Millatlararo totuvlik” fanini o'quv jarayoniga kiritish lozim deb o'ylayman. Chunki bir makonda yashayotgan turli millat va elatlar o'zining g'oyasi bilan o'z bilganicha yashashni boshlasa, millatlar orasida nizolar kelib chiqishi, bu esa jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Fuqarolarimizdagi tarixiy-madaniy, diniy-tasavvufiy, ilmiy-falsafiy, axloqiy-ta'limiy meroslarimizni o'rganishdagi bo'shliqlarni to'ldirish va uni rivojlantirish zarur deb o'ylayman. Chunki, har qanday qadriyatlar ostida turli diniy, falsafiy, axloqiy aqida va ta'limotlar yotgan bo'lib, ularni o'rganmasdan turib, xalqlar va millatlararo totuvlikni ta'minlab bo'lmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning PF-5876-sonli “Millatlararo munosabatlar sohasida O'zbekiston Respublikasi davlat siyosati konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida” farmoni
2. Avesto. O'zbekcha tarjima (Asqar Mahkam tarj.)-T.:2001.
3. Qur'oni Karim tarjimasi va sharhi. Abdulaziz Mansur
4. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning PF-4947-sonli “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi farmoni.
6. www.lex.uz
7. <https://ziyonet.uz>
8. <https://arxiv.uz>
9. <https://forum.ziyouz.com>
10. <https://referat.uz>

